

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет адвокатури та антикорупційної діяльності
Кафедра організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури

АДВОКАТУРА: МИНУЛЕ, СУЧАСНІСТЬ ТА МАЙБУТНЄ

**МАТЕРІАЛИ
XV Міжнародної
науково-практичної конференції**

*14 листопада 2025 року,
м. Одеса*

Одеса
«Юридична література»
2025

УДК 347.965(477)(063)
A288

Редакційна колегія:

Н. М. Бакаянова (голова), завідувачка кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури;
С. К. Костенко, професор;
І. О. Кісліцина, доцент;
М. О. Кравченко, доцент;
О. Г. Свіда, доцент;
П. М. Синицин, доцент;
О. О. Храпенко, доцент;
Л. П. Нестерчук, старший викладач;
Р. Р. Щербатий, асистент

Рекомендовано до друку вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 3 від 15 жовтня 2025 р.)

Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє : матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 14 листопада 2025 р.) / редкол.: Н. М. Бакаянова (гол.), І. О. Кісліцина, М. О. Кравченко [та ін.]. — Одеса : Юридична література, 2025. — 664 с.

ISBN 978—966—419—456—0

У збірнику містяться матеріали доповідей XV Міжнародної науково-практичної конференції «Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє», яка відбулася 14 листопада 2025 р. у Національному університеті «Одеська юридична академія». Доповіді учасників присвячені актуальним питанням адвокатури і здійснення адвокатської діяльності в Україні, історії адвокатури, діяльності Національної асоціації адвокатів України, проблемам і перспективам розвитку адвокатського самоврядування, правилам адвокатської етики та юридичній відповідальності адвокатів, зарубіжному і міжнародному досвіду організації та діяльності адвокатури.

УДК 347.965(477)(063)

Відповідальність за зміст та достовірність поданого матеріалу несуть учасники конференції, їхні наукові керівники та рецензенти, які рекомендували ці матеріали до друку.

ISBN 978—966—419—456—0

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2025

2. Литвин О. Л. Особливості надання безоплатної правової допомоги населенню в умовах воєнного стану. *Знання європейського права*. 2022. № 2. С. 76–81.
3. Остапенко Л. О., Шандрук А. М., Особливості діяльності адвокатури в умовах воєнного стану, *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: «Юридичні науки». 2023. № 2 (38). С. 176–181.
4. Бандурка С. С. Спільна діяльність адвокатури і громадськості в захисті прав і свобод людини. *Українська поліцейстика: теорія, законодавство, практика*. 2024. № 2 (10). С. 68–75.

Науковий керівник: асистент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія» *Щербатий Роман Романович*

Стефанський М. А.

студент 2-го курсу факультету
прокуратури та слідства (кримінальної юстиції)
Національного університету «Одеська юридична академія»

АДВОКАТСЬКА ЕТИКА ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ ДОВІРИ ДО СИСТЕМИ ПРАВОСУДДЯ

Адвокатура — це один із найдавніших і водночас найскладніших соціальних інститутів, покликаний забезпечити реалізацію права на захист, справедливий суд і дотримання основоположних свобод людини. У системі правосуддя саме адвокат є тією фігурою, що поєднує людину з державою, забезпечує баланс між владними повноваженнями органів судочинства і правами громадянина. Відтак довіра до правосуддя значною мірою залежить від довіри до адвокатури, а фундаментом цієї довіри є адвокатська етика — сукупність моральних і деонтологічних норм, що визначають професійні вимоги до адвоката, його ставлення до клієнта, колег, суду та суспільства загалом.

У процесі практичної діяльності та розвитку інституту адвокатури традиційно було сформовано принципові засади адвокатської етики. Загалом адвокатську етику можна визначити як сукупність етичних правил, якими адвокат керується у професійній діяльності. Визначальна роль серед моральних характеристик у професії адвоката відводиться таким якостям, як незалежність, відповідальність, гідність, порядність, принциповість, професіоналізм, тактовність, доброчесність.

У професійній діяльності кожен адвокат керується Конституцією України, законами України та низкою підзаконних нормативно-пра-

вових та нормативних актів, з яких основоположними є: Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [1], Положення про порядок прийняття та розгляду скарг щодо неналежної поведінки адвоката [2], а також Правила адвокатської етики [3]. На законодавчому рівні адвокатура України трактується як «недержавний самоврядний інститут, що забезпечує здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги на професійній основі, а також самостійно вирішує питання організації і діяльності адвокатури в порядку, встановленому Законом» [1]. Ця характеристика підкреслює незалежність адвокатури як інституту громадянського суспільства, покликаного служити не владі, а людині.

Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» визначено дотримання Правил адвокатської етики як одного з основних професійних обов'язків адвоката [1]. У чинних Правилах адвокатської етики закріплено вагомі принципи професійної етики: незалежність, дотримання законності, пріоритет інтересів клієнта, неприпустимість конфлікту інтересів, конфіденційність, компетентність та добросовісність, повага до адвокатської професії, чесність та добропорядна репутація. Окремо визначені вимоги до рекламування адвокатської діяльності [3]. Сукупність цих принципів формує основу довіри до адвокатської діяльності, адже лише той адвокат, який дотримується моральних стандартів, може викликати повагу з боку суду, клієнта і суспільства.

У межах професійної практики адвокатська етика виступає запорукою забезпечення об'єктивності та чесності судового процесу. Вона визначає межі допустимої поведінки адвоката, встановлює рівновагу між його професійними обов'язками і правами, попереджає можливість зловживань і конфліктів інтересів. Саме завдяки дотриманню етичних принципів адвокатура зберігає свій авторитет і довіру громадян, які вбачають у ній не просто юридичну допомогу, а гарантію справедливості.

Особливої уваги заслуговує моральна складова професії. Висока моральність є невід'ємною професійною рисою адвоката. Для нього важливо дбати про свою репутацію, поводитися гідно й тактовно, зберігати самоконтроль і витримку, забезпечувати високий рівень культури поведінки. Поведінка адвоката у суді й поза ним повинна відповідати не лише букві закону, а й духу справедливості. Власна гідність і порядність адвоката стають частиною суспільної довіри до судової системи, адже, як зазначав ще давньоримський юрист Цельс, право — це мистецтво добра і справедливості [4].

У період воєнного стану, коли країна переживає глибокі соціальні потрясіння, роль адвокатури у забезпеченні прав людини набуває особливого значення. Відшкодування збитків, пов'язаних із завдан-

ням шкоди життю і здоров'ю, знищенню або пошкодженню майна у зв'язку з воєнними діями, є актуальним питанням, вирішення якого забезпечує комплексний та справедливий підхід до захисту майнових прав фізичних та юридичних осіб.

Відповідно до ст.79 Закону України «Про міжнародне приватне право», пред'явлення позову до іноземної держави може бути допущене лише за згодою компетентних органів відповідної держави, якщо інше не передбачено міжнародним договором України або законом України [5]. Зазначений закон визначає поняття судового імунітету.

Відповідно до ст.12 Конвенції ООН про юрисдикційні імунітети держав та їх власності, держава не може використовувати імунітет перед судом іншої держави, якщо розглядається справа про відшкодування шкоди, завданої її діями [6]. Аналогічну норму містить і ст.11 Європейської конвенції про імунітет держав 1972 року [7].

У сучасних умовах адвокатура бере активну участь у захисті прав громадян, постраждалих від війни, і саме етична складова визначає, наскільки суспільство довіряє цій діяльності. Доказом цього є створення Опікунської Ради Національної асоціації адвокатів України 3 березня 2022 року, метою якої став розподіл благодійної допомоги адвокатам та їх сім'ям, що постраждали внаслідок воєнних дій [8]. Крім того, регіональні об'єднання адвокатури підписують меморандуми про співпрацю з громадськими організаціями для надання правової допомоги переміщеним особам, часто на безоплатній основі [9]. Ця діяльність засвідчує, що адвокатська етика не обмежується рамками судового процесу — вона виходить у площину громадянської солідарності та соціальної відповідальності.

Адвокатська етика відіграє вирішальну роль у забезпеченні ефективного захисту прав потерпілих від воєнних злочинів та зміцненні довіри до правосуддя. Неухильне дотримання принципів професійної доброчесності, незалежності, конфіденційності та недопущення конфлікту інтересів гарантує належний рівень правової допомоги й справедливе ставлення до потерпілих. Високі етичні стандарти діяльності адвокатів формують суспільну впевненість у справедливості судових процесів, сприяють зміцненню авторитету правової системи та підвищують її спроможність захищати права громадян у складних умовах збройних конфліктів.

Роль адвокатської етики у формуванні довіри до системи правосуддя не може бути зведена лише до внутрішніх стандартів професії. Вона має суспільний вимір. У суспільстві, яке визнає людину найвищою соціальною цінністю, адвокатура виступає гарантом дотримання її прав. Це посилення до держави щодо визнання, дотримання та захисту прав і свобод людини трансформується у її обов'язок ство-

рювати ефективні механізми правового захисту. При цьому адвокатура, хоча й не належить до системи органів державної влади, виконує завдання, що мають державне значення та відображають публічний інтерес суспільства. Саме тому дотримання адвокатської етики стає умовою легітимності всієї системи правосуддя.

Отже, адвокатська етика — це не лише набір професійних вимог, а й моральний кодекс, який формує обличчя правосуддя. Вона визначає, якою мірою суспільство довіряє суду, наскільки громадяни відчують захищеність своїх прав і чи вірять у справедливість держави. У часи суспільних криз, війни чи політичної турбулентності саме етична стійкість адвокатури стає запорукою непохитності правової системи. Довіра до правосуддя народжується там, де закон поєднано з моральністю, а професійний обов'язок — із людяністю. І тому збереження та посилення етичних стандартів адвокатури — це не лише питання внутрішнього саморегулювання професії, а стратегічна передумова побудови справедливого, демократичного суспільства.

Список використаної літератури

1. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України № 5076-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>. (дата звернення: 09.10.2025).
2. Положення про порядок прийняття та розгляду скарг щодо неналежної поведінки адвоката, яка може мати наслідком його дисциплінарну відповідальність: Затверджено рішенням Ради адвокатів України 30.08.2014 № 120. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr120871-14#Text>. (дата звернення: 09.10.2025).
3. Правила адвокатської етики: Затверджені звітно-виборним з'їздом адвокатів України 09 червня 2017 р. URL: <http://zib.com.ua/files/PravilaAdvokatskojiEtiki2017.pdf>. (дата звернення: 10.10.2025).
4. Харитонов Є. О., Харитонova О. І., Сліпченко С. О. Основи римського приватного права. Навчальний посібник. Одеса, 2019. 296 с. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/2FMB_Pravo/NMP-Osnovy-rimskogo-pravaKharitonov.pdf (дата звернення: 10.10.2025).
5. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23.06.2005 р. No 2709-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15#Text>. (дата звернення: 10.10.2025).
6. Про юрисдикційні імунітети держав та їх власності: Конвенція ООН від 02.12.2004 р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/>. (дата звернення: 10.10.2025).
7. Європейська конвенція про імунітет держав: Протокол, Конвенція від 16.05.1972 р. No ETS074. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU72014>. (дата звернення: 10.10.2025).
8. Заборовський В. В., Орлова О. С., Манзюк В. В. Особливості професійної діяльності адвоката та української адвокатури в умовах воєнного стану, *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне пра-*

вознавство». 2022.2022. № 3. С. 279–285. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/items/046dbb25-9ee7-47ad-a393-2f23f8d6fca4> (дата звернення: 10.10.2025).

9. Бандурка С. Спільна діяльність адвокатури і громадськості в захисті прав і свобод людини, «Українська поліцейстика: теорія, законодавство, практика». No 2(10)2024, С. 68–75. URL: <https://policeystika.dnuvs.ukr.education/index.php/policeystyka/article/view/193> (дата звернення: 10.10.2025).

Науковий керівник: професор кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», доктор філософії (Ph.D) в галузі права **Костенко Сергій Костянтинович**

Тарасенко М. Л.

студентка 1-го курсу магістратури
факультету адвокатури та антикорупційної діяльності
Національного університету «Одеська юридична академія»

ДИСЦИПЛІНАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ АДВОКАТА У ЦИФРОВУ ЕПОХУ: ПУБЛІКАЦІЇ У СОЦМЕРЕЖАХ ТА ПРОФЕСІЙНА РЕПУТАЦІЯ

XXI століття відомо своїми технічними досягненнями, світ поступово цифровізується, разом з цим змінюються життя всіх людей, мережа Інтернет знайома вже фактично кожному, а тому відповідні зміни вносяться фактично в усі аспекти життя, зокрема й до чинного законодавства. Не стала виключенням професійна етика адвокатів, тому що вона набуває нових вимірів, особливо в аспектах використання соцмереж, публічних висловлювань та загалом формуванням професійної репутації.

У розумінні використання цифрових мереж особливо важливим є дотримання балансу між свободою слова та професійною репутацією. Цифровий слід формує діловий образ юриста, який в майбутньому може мати великий вплив на його імідж. Кожен юрист має усвідомлювати, що будь-який онлайн-коментар чи публікація, яку він зробить самостійно — це елемент професійної репутації, який, а випадку порушення етичних норм, це стати підставою для дисциплінарної відповідальності. Професійна етика судді, адвоката, прокурора, нотаріуса, слідчого та детектива має певну регламентацію, пов'язану з етичними аспектами. Правове регулювання етики адвоката постійно вдосконалюється, адаптуючись до умов сьогодення.

Ніколаєнко М. О.

Роль адвокатської етики в професійній діяльності адвоката 490

Олійник М. І.

Проблемні аспекти дотримання принципу конфіденційності
в адвокатській діяльності 493

Платонова О. А.

Етичні аспекти визначення та сплати гонорару в адвокатській
діяльності 497

Самойлова Ю. О.

Професійна етика адвоката у протистоянні процесуальному
тиску з боку сторони обвинувачення 499

Синицина В. Є.

Актуальні питання дотримання межі між свободою вираження
поглядів та порушення правил адвокатської етики 503

Скаблюк К. Ю.

Конфлікт інтересів у адвокатській діяльності 506

Собко Є. В.

Проблемні аспекти відносин адвоката з клієнтами в умовах
воєнного стану 510

Стефанський М. А.

Адвокатська етика як фактор формування довіри до системи
правосуддя 513

Тарасенко М. Л.

Дисциплінарна відповідальність адвоката у цифрову епоху:
публікації у соцмережах та професійна репутація 517

Тарасова В. О.

Етичні дилеми адвоката під час розгляду справ, які викликають
суспільний резонанс 521

Храмченкова М. В.

Професійна етика адвоката у цифрову епоху: використання
онлайн-комунікацій та соціальних мереж 523

Чумак А. О.

Використання штучного інтелекту в адвокатській діяльності:
етичні та правові аспекти 526

Шевелєва К. Ю.

Використання соціальних мереж адвокатами: етичні межі
публічної комунікації 529